

Комил Аваз

**Хива
дилбанди**

(Эсселар, драмалар)

ЎҒИЛТОЙ¹

(Телбалар)

Муסיқали гротеск комедия

Қатнашувчилар:

Корризо Хешбоевич — катта корхона раҳбари
Зарринахон — К. Хешбоевичнинг хотини
Ўғилтой — уларнинг ўғли
Холисбоев — мединститутнинг катта ўқитувчиси
Саъва — Холисбоевнинг қизи
Профессор
Доцент

1-ҚИСМ

Чошгоҳ. Ўта бой ясатилган стол атрофида Корризо Хешбоевич ва хотини Зарринахон гоятда шод ҳолатда айланишиб, куйлашганча рақс тушмоқдалар. Ўғилтой улар ҳаракатига бепарво қараганча транзисторни солаш билан овора.

К. Хешбоевич

Ўғилтой шўх булбулим,
Боғда очилган гулим.

Зарринахон

Гоятда яйраб кетди
Бугун шодликдан дилим.

Иккови

Ҳай-ҳай, яйраб-яшайлик,
Қанду асал ошайлик.
Йигит бўлди Ўғилтой,
Завққа тўлиб-тошайлик.

---

¹ Ушбу пьеса Ҳайитмат Расул билан ҳамкорликда битилган.

К. Хешбоевич

Ўғлим бўлар зўр одам,
Менман ундан хотиржам.

Зарринахон

Келажакда бахтиёр
Қилар бизни шўх эркам.

Иккови

Ҳай-ҳай, яйраб-яшайлик,
Қанду асал ошайлик.
Йигит бўлди Ўғилтой,
Завққа тўлиб-тошайлик.

(ашула, рақс тамом бўлгач)

К. Хешбоевич. Буёққа бир боқсинлар, эркатойим!
Зарринахон. Нигоҳингга интизорман, ойинг
ўргилсин!

Ўғилтой. *(бепарво)* Нимаиди?

К. Хешбоевич. Муборак бўлсин!

Зарринахон. Табриклаймиз!

Ўғилтой. Нима билан?

К. Хешбоевич. И-е, етуклик аттестатинг билан!

Зарринахон. Олтин медалинг билан!

Ўғилтой. Бе, ҳақиқий олтин эмас, олтин суви берилган унга. Сандиқдаги олтинларга ҳеч ҳам ўхшамайди.

К. Хешбоевич. Жим! *(Пауза, сал юмшаб)* Энди ота ўғил, шу... биз... сизни ўқитмоқчимиз... дорил... дорил...

Зарринахон. Фунунда.

Ўғилтой. Майли, фунун бўлса, фунун-да, менга барибир.

К. Хешбоевич. Жу-да-а-а катта амалдор қилмоқчимиз... сизни!

Ўғилтой. Нима қилсангиз қилаверинг.

К. Хешбоевич. Ҳозир... *(хотинига)* нимаиди?

Зарринахон. Дорилфунун.

К. Хешбоевич. Ана, ана шу дорулфунуннинг зўр бир одами келади.

Ўғилтой. Кейин-чи?

К. Хешбоевич. Сизни шу одамга топширамиз.

Ўғилтой. Кейин-чи?

К. Хешбоевич. Катта одам бўласиз.

Ўғилтой. Кейин-чи?

Зарринахон. *(унинг сўзини бўлиб)* Кейин дадангизга ўхшаган амалдор бўласиз.

Ўғилтой. Амалдор дейсизми? *(Пауза)* У қассобдан каттами?

К. Хешбоевич. Амалдор бу-амалдор, қассоб, бу-қассоб. Амалдор буюради, қассоблар бажаради. Қассоб югурдак бўлади.

Ўғилтой. *(қотиб-қотиб кулади)* Югурдакмиш! Мана, қассоб Али ака, икки қаватли данғиллама уйи бор, ўзиям 150 кило атрофида, ҳеч югурмайдиам, мерседесда юради, айтгани-айтган, дегани деган. Югурдак дейсиз, қайтанги, бошқа катта одамлар импорт машиналарда келиб, қўл қовуштириб туришади.

Зарринахон. Ўғлим, Али акага бир одам қўл қовуштиради, даданга ўнта одам қўл қовуштиради.

Ўғилтой. Барибир қассоб зўр. Болалари бир жойдаям ўқимайди, қиладиган ишлари мол сўйиш, мазза!

К. Хешбоевич. *(бақириб)* Қўйсанг-чи! Қозонга яқинлашсанг қораси юқади деб тўғри айтишган. Унинг болалари билан ўйнама, уларникига борма, борма деб минг марта айтдим сенга! Нега борасан? Хўш, нега? Нега айтганимни қилмайсан?

Ўғилтой. Нега бақирасиз менга *(жазавага тушиб йиғлай бошлайди)*

Зарринахон. *(Ўғилтойга қўшилиб йиғлайди)* Нега болажонимга бақирасиз? *(ўғлига)* Қўй, хафа бўлма, ўғилгинам, эркатойим, сенинг пешонангга улуғ одам бўлиш ёзилган.

Ўғилтой. *(баттар бақириб йиғлайди)* Кўрмайсизми, ойи, нега менга бақиради?

К. Хешбоевич. *(юмшаб)* Ке, қўй энди, йиғлама.

Зарринахон. Ана, эркатойим, эшитаяпсанми, даданг ҳам эзилаяптилар. Қўй, бўлди энди. Чарчадингми, қўзичоғим? Дамингни олақол, эркам, ухлайдиган пайтинг бўлди. Мана, даданг билан "алла" айтамыз.

Муסיқа чалинади К. Хешбоевич билан Зарринахон "алла" айтади

Зарринахон

Алла қўзим, алла-ё,
Ширин сўзим, алла-ё.

Тандирда обдан пишган,
Ширмой юзим, алла-ё.

К. Хешбоевич

Алла айтсак ўзига,
Уйқу келгай кўзига.
Катта бўлиб Ўғилтой,
Мафтун этгай сўзига.

Зарринахон

Алла, алла, алла-ё,
Соғ бўл, олтин калла-ё.
Ҳар қадамда топганинг,
Бўлсин лаълу тилла-ё...

Ўғилтой эснаб ўтиради. Дадаси билан ойиси уни авайлаб қўлтиғидан ушлаб ётоқхонага олиб кириб кетадилар. Мусиқа ўзгаради, саҳнага шўх кўшиқ айтиб Холисбоев кириб келади.

Холисбоев

Дилларим чоғ, дилларим,
Шодон ўтар кунларим.
Ёронлар ҳимматидан,
Доим бийрон тилларим.

Суянчиқлар бисёр-мўл,
Қайга чўзсанг етар қўл.
Чароғбонлар соғ бўлсин,
Ёруғ қилган йўлларим.

Ёронлар ҳимматидан,
Доим бийрон тилларим...

Шу вақт К. Хешбоевич ётоқхонадан чиқиб Холисбоевга кўзи тушади-ю димоғдор ҳолатга киради

К. Хешбоевич. Жуда хурсанд кўринадилар?
Холисбоев. Э, ассалому алайкум, Кўрри-изо Хеш-
боевич!

К. Хешбоевич. (қаҳр билан) Кўрризо эмас, Кор,
Корризо-о, тушундингизми? Корризо, неча марта сизга
қайтари-шим керак?

Холисбоев. Кечирасиз Кар, э, Кўр, э-э, Кор, Кор-ризо Хешбоевич, минг бор узр! Бу хато... бу аҳмоқлик бошқа қайтарилмайди.

К. Хешбоевич. (яна ҳам керилиб) Имтиҳонлар?

Холисбоев. Имтиҳонлар... имтиҳонлар кетаяпти.

К. Хешбоевич. Кетаяпти?

Холисбоев. Ҳа, бошлаб юбордик...

К. Хешбоевич. Ҳмм...

Холисбоев. Жуда зўр кетаяпти... Нуқул аълочилар топширган ҳужжатларини.

К. Хешбоевич. Аълочилар?

Холисбоев. Ҳа, Кўр... э, йўқ... Тфу!..

К. Хешбоевич. А?

Холисбоев. Ҳмм, сизга эмас!.. Узр, Ко-орризо-о Хешбоевич!

К. Хешбоевич. Ҳа, шундай денг. Энди бир гап бор сизга.

Холисбоев. Қулоғим ўзларида

К. Хешбоевич. Ўғилча... ўқиш...

Холисбоев. Ўзларининг ўғиллари? О, браво, браво! Акахонимизнинг ўғиллари!.. Яъни қарчиғайингиз ўқишга бел боғлайдию... Биз тайёрмиз! Сиз... сиз... ўғиллари учун хоҳлаган институт эшиклари очиқ!

К. Хешбоевич. Ҳалиги имти...

Холисбоев. Имтиҳон масаласими?

К. Хешбоевич. Ҳимм...

Холисбоев. Аввал қайси институтга киришларини билайлик, агар мед... бўлса...

К. Хешбоевич. Худди шундай... мед!

Холисбоев. Бажарамиз акахон, бажарамиз!

К. Хешбоевич. У... олтин медаллик!

Холисбоев. Олтин медал? Ундай бўлса яна ҳам соз! Қарчиғайингиз имтиҳондан бутунлай озод, меҳрибонимиз! Шундай бирров кўриниш берадилар, тамом.

К. Хешбоевич. Раҳмат!

Холисбоев. Э, э, раҳматингиз нимаси?.. Одамни уялтирманг, Қо-орри-изо-о Хешбоевич! Раҳматни биз айтишимиз керак сизга, чунки оламда сиз борсизки, биз бормиз, сиз йўқсиз-олам йўқ!.. Олам биз сиз... яъни менсиз ҳам бўлаверади. Лекин, сизсиз... сизсиз қуриб чўлга айла-ниб қолади!

К. Хешбоевич. Саҳрога!

Холисбоев. О, яшанг, соябонимиз, топдингиз, сиз-сиз олам саҳрога...

К. Хешбоевич. Биёбонга... Саксовулзорга, юлгунзорга, янтоқзорга... (*ўзининг сўзидан ўзи роҳатланиб қотиб-қотиб кулади. Холисбоев ҳам унга қўшилиб эгилиб-букилиб қаҳ-қаҳ ота бошлайди*)

Холисбоев. Вой умрлари узоқ бўлгур акахонимизей, вой меҳрибонимизей, ичакларим узилишига сал қолди-я!.. Кулкингиз, чийиллоқ овозингиз бирам майинки!.. Бирам шифобахшки!.. Аслида дори-дармон ўзларининг овозларидан тайёрланса борми, (*қиқирлаб кулади*) ҳалиги "алвидо, ҳаёт" деб бу дунёдан кўз юмаётган беморлар ҳам дарров овозингиз касофатидан...

К. Хешбоевич. А?

Холисбоев. Э, узр! Мен, овозингиз шарофатидан ўлаётган беморлар ҳам дарров дик этиб оёққа туриб кетади демоқчийдим...

К. Хешбоевич. Ҳимм...

Холисбоев. Узур! агар... агар... сиз хўп десангиз, мана шу вайсақи тилимни дарров шартта кесиб кучугингиз олдига ташлайман!

К. Хешбоевич. Кучук... йўқ...

Холисбоев. Ундай бўлса... ундай бўлса... ўзингизининг олдингизга...

К. Хешбоевич. Нима?..

Холисбоев. Ҳалиги ўлиб кетган бўри босарингиз олдига ташлайман!.. Сизнинг сояйи девлатингизда тилсиз бўлиб юришнинг ўзиям биз учун катта бахт!..

К. Хешбоевич. Бўрибосар... Бўрибосар...

Холисбоев. Эҳ, қандай зўр, забардаст, ўзингиздақа паҳлавонсиёқ ит эди-я!.. (*йиғлаб*) Оҳ, бўрибосар, бўрибосар, бевақт ўлиб, бизларни доғу ҳасратда қолдириб кетдинг-а! Дафн маросимида хуни гирён йиғлаганларимиз (*ҳўнграб йиғлайди*). Энди сени қайдан ахтариб, қайлардан топман!.. Сен ўлгунча, менинг қора лайчам ўлса бўлмасмиди, мен ўлсам бўлмасмиди!.. (*К. Хешбоевичга юзланиб*) Ўлайми, а, ўлайми?!

К. Хешбоевич. Ўлманг, кераксиз!

Холисбоев. Раҳмат, соябонимиз, раҳмат!

К. Хешбоевич. Ҳозир жўнатамиз...

Холисбоев. Институтгами?

К. Хешбоевич. Ҳимм...

Холисбоев. Майли, ҳозир десангиз, ҳозир. Нимада?

К. Хешбоевич. Машинада... Ўзи!..

Холисбоев Йўқ, йўқ, Қорри-изо-о Хешбоевич!.. Икки чақиримча рудда ўтириб қарчиғай чарчаб қоладилар-а!

(телефонни бураб) Мудроқ Аллахонович, ҳозир Тиллабой Заргаровичга айтинг, зудлик билан машиналарида акахонимиз Қўрри-изо-о Хешбоевични келиб келсин! *(трубкани қўяди)* Бу ёғидан кўнгиллари тўқ бўлсин! *(музиқа бошланади, икковлари куйлашади)*

Холисбоев

Кўнгиллари тўқ бўлсина, тўқ бўлсин,
Сизга кимки душман бўлса, йўқ бўлсин!

К. Хешбоевич

Бизнинг айтган ҳар калима сўзимиз,
Душманларнинг кўксин тешар ўқ бўлсин.

Холисбоев

Ўқ бўлсин-о, душман бари йўқ бўлсин,
Ҳар сўзингиз ёвга отар ўқ бўлсин!

К. Хешбоевич

Не истайсиз-бари бўлар муҳайё,
Ваъда битта, бундан кўнгил тўқ бўлсин!

Холисбоев

Биз ўлсак ҳам минг-минг аср яшанг сиз,
Бу дунёнинг бор неъматин ошанг сиз!

К. Хешбоевич

Оҳ, азизим, Ўғилтойни ўқитиб,
Бизни чексиз саодатга бошланг сиз.

Иккови

Бошга қўнгай ҳумо қуши-бахт қуши,
Бизга тегмас одамзоднинг қарғиши.
Чунки ҳардам яшайсиз соф-мусаффо,
Бу сўзларни тинглаб олсин ҳар киши...

(Рақсга тушиб турганларида Доцент кириб келади)

Доцент. Салом!

К. Хешбоевич. Келинг.

Доцент. Машина деган экансизлар.

Холисбоев. Тилла Заргарович келсин дегандим-ку!

Доцент. Улар йўқ эканлар. Кейин мени юборишди, хизмат?

Холисбоев. (К. Хешбоевичга) Ўғилча чиқсинлар, машина тайёр!

К. Хешбоевич. Ҳозир (ичкари киради).

Холисбоев. (доцентга еб қўйгудек тикилиб) Бу уйда тилингизга эрк беракўрманг! Акс ҳолда кесиб таплашади!

Ичкаридан Ўғилтойни етаклаганча К. Хешбоевич ва Зарринахонлар чиқишади

Ассалому алайкум, акахонимизнинг рафиқаларию сарвар Ўғилтойлари!

Зарринахон. Ваалайкум ассалом, мана шогирдингиз сизга...

Ўғилтой. (тўсатдан Холисбоевга) Сўйяпсизми?

Холисбоев. Лаббай?

Ўғилтой. Ҳалиям сўйяпсизми ўша ҳўкизларни, қас-сооб?

Холисбоев. Мен... мен... қассоб эмасман, докторман!

Ўғилтой. Мен сизни ҳар кўрганда турқингизга қараб, қассобсиз деб ўйлардим.

Холисбоев. Сиз сал адашиб денг...

Ўғилтой. Йўқ, бари бир қассобга ўхшаб кетасиз-ов!

Холисбоев. Нималар деяпсиз? Мен табобат олами соҳиблариданман! Ибн Сино, ҳалиги... яна ким бор эди? Эсим қурсин...

К. Хешбоевич. Шолохов!

Холисбоев. Йўқ, у боксчи-ку!

Доцент. Шлохов-ёзувчи, садағанг кетайлар, машҳур ёзувчи!

Зарринахон. Ана, ёзувчи экан, боксчингиз нимаси, дадаси?

К. Хешбоевич. (кесатиб) Сиз жим туринг!

Зарринахон. Хўп хўжайин, хўп.

Ўғилтой. Бўпти, мен сизга шогирд тушаман, жону дилим қассоблик! Бошқа касб менга керак эмас! Кунига йигирмата ҳўкизнинг бошини оламан, қорнини ёраман! Ана ундан кейин... ундан кейин яйрайман-яшнаймам, ўйнаймам-куламан, куйлайман-ўйнаймам.

(Муסיқа чалинади. Ўғилтой куйлайди)

Қўлларимда ялтирайди пичоғим,
Даста-даста пулга тўлар қучоғим.

Тинглангиз ҳой, бошқа ишга ҳушим йўқ,
Гўшт бурдалаб ўтар менинг ҳар чоғим.

Маст қиламан қассобларнинг тўрасин,
Топиб келинг ҳўкизларнинг сарасин.

Сони ила сағрисини қай йўсин,
Нимталашни мендан келиб сўрасин.

Қани, пахан, беринг менга пичоқни,
Мўмай пулга тўлдираман қучоқни.

К. Хешбоевич. Йўқ, йўқ, ўғлим! Асло йўқ! Бунга
рози бўлмаيمان! Мени, бизни иснодга қўйманг!

Зарринахон. Юзимизни эл олдида ерга қаратманг!
Ялинамиз, ёлборамиз тойчоғим, асло ундай қила кўрманг!

Ўғилтой. Йўқ, мен фақат қассоб бўламан! Гап та-
мом, вассалом!

Доцент. Жуда яхши!

Холисбоев. Нимаси яхши?!

Доцент. Ҳар ким ўзи севган касбини эгалласа яхши-
да! Қассоблик ҳам ёмон касбмас!

Холисбоев. Ақл ўргатманг! Боринг, ташқарида ту-
ринг!

Доцент. *(кескин)* Хўп, хўп! *(чиқиб кетмай туради)*

Холисбоев. Сизга айтаяпман, сиз аралашманг! Бу
киши улуғ, зўр доктор бўлиши керак! Боринг деяпман,
ташқарида туринг!

Доцент. А, хўп дедигу! *(шахдам чиқиб кетади)*

Холисбоев. *(унинг орқасидан)* Тавба!..

Ўғилтой. *(Холисбоевнинг сўзини бўлиб)* Майли, май-
ли, нима дедик, лекин...

Холисбоев. *(Ўғилтойга)* Биласизми, умуман доктор-
лик... ҳалиги... медиклик ҳам қассоблик касбидек бир гап...
Айниқса, жарроҳликка ўқисангиз қассобликдан деярлик
фарқи йўқ. Одамларнинг... беморларнинг қоринларини ёра-
верасиз пориллатиб. Ичакларини бемалол суғуриб олавери-
шингиз мумкин, кейин хоҳласангиз жойига қўйишингиз
мумкин, хоҳласангиз бошқа бировга. Наркоз бергандан кей-
ин улар нима қилганингизни билиб ўтиришармиди!

К. Хешбоевич. Ана, эшитдингизми?

Зарринахон. Хўп денг ўғлим, хўп денг.

Ўғилтой. Йўқ, йўқ, йўқ!

К. Хешбоевич. Ахир олтин медал олгансиз-ку?!

Зарринахон. Ҳа-я.

Ўғилтой. Мен эмас, сиз олгансиз уни, олтин бериб олгансиз ўша олтин медални, дадажон. Энди ўзингизга сийлов бўлсин ўша олтин медал.

Холисбоев. Ҳой укажоним! (Унинг оёғига йиқилди) Хўп десангиз-чи, ота-онангизнинг орзусини хазон қилманг. Мендек машҳур шифокорни сиздек улуғ инсон фарзандини буюк врач қилиб чиқаришдан маҳрум этманг! Хўп денг, азизим, хўп денг, бўмаса, бўлмаса ҳозироқ ўзимни чавақлаб, мана шу ерда, оёғингиз остида чавқлаб ташлайман! Ўзимни сиз учун қурбон қилвораман! Шу ерда, ҳозироқ!

Ўғилтой. (Холисбоевга анойи такилади) Жинни!

Холисбоев. Лаббай?

Ўғилтой. Жинни!

К. Хешбоевич. Ким жинни?

Зарринахон. Жинни ким?

Ўғилтой
(сакраганча куйлайди)

Мен, мен, сиз, сиз, у, улар,
Бойқуш доим ку-кулар.
Жинни кулар жиннидан,
Демак йўқ бунда соғлар...

Холисбоев қўрққанча орқага тисарилаётиб қўли телефонга тегиб кетади ва беихтиёр трубкани олиб, шоша-пиша телефон номерини тера бошлайди

Холисбоев. Алло! Профессор!.. Тез етиб келинг! Карризо-о, э, йўқ, Кар эмас, Қор, Кор-ри-зо-о Хешбоевичнинг уйларига... Ҳозироқ! (трубкани қўяди)

Ўғилтой
(куйлашда давом этади)

Булут устида ҳўкиз,
Осмонда чопар қассоб,
Дардим сўрмас битта қиз,
Кўзларимда ёш ҳалқоб...

К. Хешбоевич билан Зарринахон ўғилларининг бу ложарам ҳолатидан аввал ҳангу манг бўладилар, сўнгра йиғлай бошлайдилар

Холисбоев. *(ўзича)* Дардим сўрмас битта қиз деди-ми? Тушунарли... *(телефонда номер тиради)* Алло! Қизим!.. Саъвахон!.. Тезда Хешбоевич акангларникига етиб кел, гап бор!

Шу пайт аптечка қутчасини кўтарган профессор ҳовлиқиб кирадию бир чеккадаги курсида ўтирганча ҳаллослай бошлайди

Холисбоев. Хайрият-ей, келдингизми, профессо-ор?

Профессор. Келдим, келдим, келдим... уф, дори, дори беринглар! Нафас ололмаяпман, дори!

Холисбоев. Ол-а, *(профессорнинг аптечка қутчасидан дори излай бошлайди)* Қанақа дори беришим керак сизга, профессор!

Профессор. Билмайман, уф! Билмайман, уф! Билмайман уф!..

Холисбоев. Мен ҳам билмайман *(битта таблеткани олиб профессорнинг оғзига тикади)*. Таваккал! *(бироздан сўнг)* Энди қалайсиз, профессор?

Профессор. Сал, яхши... яхши... яхши...

Холисбоев. Хайрият-ей! *(ўзича)* Ишқилиб ишимни худо бир ўнглади-я.

Профессор. Қани бемор? Бемор қани?

Ўғилтой. Жинни!

Профессор. Лаббай!

Ўғилтой. Жинни!

Профессор. Тушунарли... Демак, бемор сиз? *(Ўғилтойнинг олдига бориб, бошига ёғоч болға билан бир туширади)*

Ўғилтой. Жинни!

Профессор. Тўғрими?

Ўғилтой. Тўғри!

Зарринахон. Вой пешонам...

Ўғилтой. Жинни!

Профессор. Тўғрими?

Ўғилтой. Тўғри!

К. Хешбоевич. Бахтимиз қаро бўлди шекилли.

Ўғилтой. Жинни!

Профессор. Тўғрими?

Ўғилтой. Тўғри!

К. Хешбоевич. Аниқроқ гапирсангиз-чи, садағангиз кетай, нима тўғри ахир?

Ўғилтой. Сенларнинг жинниликларинг, телбаликларинг тўғри деяпман.

Профессор. Ё алҳазар! Бу ерда ким соғ, ким жинни ўзи? Аниқ диагноз қўймасдан туриб нега бу ерга чақирдиларинг мени? Мен бу аҳволда ҳеч қайсингизни даволай олмайман. Бу ерда жинни биттами ёки тўрттами? (ҳаммалари бир-бирига қарашади) Ана билмайсизлар. Мен ҳам билмайман, хайр!

Профессор чиқиб кетади. Улар бир-бирларига шубҳали қарай бошлашади. Шу пайт ноз юришлар билан куйлаганча Саъва кириб келади

Саъва

Мастона юрак, парвоз айла сен,
Саодат қанотида.
Дилнавоз алёр, парвоз айла сен,
Садоқат қанотида.

Дилбар ҳаётни эъзоз айлаб,
Толма, эй шакар забон.
Инсонлар тараф парвоз айла сен,
Адолат қанотида.

Эй, шайдо дилим, ҳар замон бу он
Наззора айла хуррам.
Бир барно томон парвоз айла сен,
Муҳаббат қанотида...

Ўғилтой ҳамма нарсани унутиб, беихтиёр юрганча, қиз қаршисига келди

Холисбоев. Ана қизим Саъвахон келдила, келинг қизим!

Ўғилтой. Чиндан ҳам Саъва экансиз, Саъвадай зўр сайрар экансиз!

К. Хешбоевич, Зарринахон ва Холисбоевлар Ўғилтойнинг соғ эканлигига ишониншгач, бир-бирларига имо-ишора қилганларича орқалари билан юриб саҳнадан чиқишади

Саъва. Дадам бу ерга мени нимага чақирдиларкин?
Ўғилтой. Балки касални даволатиш учундир.

Саъва. Қани касал? Ким касал?
Ўғилтой. Мен!
Саъва. Сиз?
Ўғилтой. Ҳа!
Саъва. Мен, мен... варч эмасман. Ўқишга энди кияр-
ряпман.
Ўғилтой. Қанақа ўқишга?
Саъва. Медицина институтига!
Ўғилтой. Ўз хоҳишингиз биланми?
Саъва. Йўқ, дадамларнинг хоҳишлари билан, ахир да-
дамлар мединститутда ишлайдилар, қолаверса ота касби...
Ўғилтой. Шунақа денг?
Саъва. Ўзим ўқитаман, ўзим алоҳида дарс бераман
деяптилар. Бир амалаб битказсам бўлди-да. Ахир жуда
кўпчилик шунақа қилишаяпти-ку.
Ўғилтой. Мен... Мен эса, қассоб бўлмоқчиман!
Агар... агар... Сиз... менга тегсангиз, мен сизни гўшт билан
боқаман! (Пауза) Эҳ, ҳамма жойингиз... уйимиз гўштан
тўлиб-тошиб кетади. Тегасизми?
Саъва. Нималар деяпсиз? Дадамлар опамларни фақат
медикка турмушга берганлар. Опамлар ҳам медиклар.
Қассобга мени беришмайди.
Ўғилтой. Ахир мен... Биласиз-ку...
Саъва. Ўғилтой, мен ҳам... мен ҳам ёмон кўрмайман
сизни, лекин...

Шу пайт мусиқа бошланади Ўғилтой зорланиб куйлайди

Ўғилтой

Биласан-ку, севаман сени,
Нега, жоним, қийнайсан мени?
Қон айлама юрагимни, ёр,
Ёнгинамда бўлгин ҳар куни.

Йўқса дардим бисёр ортади,
Бедорликда тонглар отади.
Чеҳра олим бўлиб заъфарон,
Ажал ўз комига тортади.

Кел, ваъдани бер менга, дилдор,
Мен ошқман, сен қилмагин ор.
Ёрим бўлсанг, кўтарай бошга,
Сўзлари бол, эй қуёш, рухсор...

Саъва

Ёринг бўлайин, зоринг бўлайин,
Ваъдага вафо айласанг, жоним.
Сенинг, оҳ, қандайин ёринг бўлайин,
Жонга юз жафо айласанг, жоним.

Сиёғинг беқиёс, юзларинг яхши,
Боққанда ёнгувчи кўзларинг яхши.
Шайдо дил ороми, сўзларинг яхши,
Севгидан афсона сўйласанг, жоним.

Кўнмасанг сўзимга, сенга бермаслар,
Сен каби ошиқни кўзга илмаслар,
Сўзларинг маъносин асло билмаслар,
Ҳар асно зорланиб куйласанг, жоним...

Ўғилтой. Демак, мен сизга уйланишим учун доктор бўлишим керак, шундайми?

Саъва. (уялгансимон) Ҳа.

Эшик орқасида бекиниб турган Корризо Хешбоевич, Зарринахон ва Холисбоевлар саҳнага отилиб кирадилар

Холисбоев. (Ўғилтойга) Энди сиз доктор бўласиз, зўр доктор бўласиз, медицина институтида албатта ўқийсиз! Кейин...

К. Хешбоевич. (унинг сўзини бўлиб) Кейин, тўй қиламиз!

Холисбоев. Кейин сиз менга куёв...

К. Хешбоевич. Саъвахон бизга келин!..

Зарринахон. Доктор қизга қайнона ўзим бўламан, келинимдан ўргилай! (Саъвахонни қучади)

Парда

2-ҚИСМ

Пешин пайти. Холисбоевнинг иш кабинети. Холисбоев врач кийимда у ёқ-бу ёққа юриб шодон куйламоқда.

Холисбоев

Ишлар силлиқ кетяпти,
Бари аъло, фақат беш.

Кунларим шод ўтяпти,
Барча ҳозир менга эш.

Хўп равон мақсад йўлим,
Юлдузга етар қўлим.
Қайда бўлмай одамлар,
Гул тутар сўлим-сўлим.

Шу пайт Холисбоев танимайдиган қиёфада, яъни мўйлов қўйган, шля-
пада, қора кўзойнакли доцент кириб, томоша қилганча туриб қолади,
Холисбоев уни танимасдан куйлашда давом этади

Эҳ, омадим бор экан,
Омадсизлар хор экан.
Таянчи йўқ одамнинг,
Орзуси бекор экан.

(Доцент қарсак чалади)

Доцент. Офарин! Қойил! Ҳақиқатдан ҳам омади
чопган, зўр одамсиз, тақсир.

Холисбоев. Тақсир? Қанақа тақсир? Мен профессор-
ман! Билдингизми?

Доцент. Узр, узр! Омимиз-да, тақсир, оми.

Холисбоев. Яна тақсир дейди-я, мен профессорман
дедим-ку сизга! Қулоқ борми ўзи?

Доцент. Бор, ҳурматли пр... про...

Холисбоев. Фессор!

Доцент. Фессор, ҳа, фессор, қулоқ ҳозирча бор.

Холисбоев. Фессормас, Про-фессор!

Доцент. Ҳа, ҳа, проф-ессор.

Холисбоев. *(жаҳл билан)* Хўш, хизмат?!

Доцент. Ўзларидан даво, нажот истаб келдик, пр-
оф-эссор.

Холисбоев. И-е, қанақа даво, қанақа нажот?

Доцент. Аъзои баданим қақшаб денг, бир ҳафтадан
бери уйқу менга, мен уйқуга зор, у ҳам етмагандай мана
бу тилим...

Холисбоев. Азизим, менинг вақтим зикроқ, бошқа
врачга боринг...

Доцент. Йўқ, йўқ, йўқ! Бормайман!

Холисбоев. Нима, жиннимисиз?

Доцент. Йўқ, йўқ, йўқ, нимаиди?

Холисбоев. Бўлмаса борингда!

Доцент. (унинг чўнтагига нимадир солади) Илтимос, аҳволим оғир, жудаям оғир. Мана кўринг (оғзини катта очиб, тилини чиқаради)

Холисбоев. (чўнтагига солинган нарсани ушлаб-ушлаб кўради) Нега аввалроқ келмадингиз? Касални ўтказиб юборибсиз-ку. Ҳозир... даволаймиз, тузатамиз, хўш, мана шприц...

Доцент. Шприцингиз қайнатилганми?

Холисбоев. (бепарво) Сиз даволанишни билинг, шприцнинг иссиқ-совуғи билан нима ишнингиз бор.

Доцент. И-е қонга микроб тушса нима бўлади?

Холисбоев. Ҳеч нима бўлмайди.

Доцент. Шундай денг?

Холисбоев. Шундай... (шприцга дори сўрдиришни эплай олмайди) Қанақа қилишарди-я? Эҳ, лаънати-ей...

Доцент. Шошманг (шприцни унинг қўлидан олиб, дори сўрдира бошлайди) Бир пайтлари, бировлар, шунақа қилишарди (шприцни дорига тўлдириб, озгинасини учидан отилтириб Холисбоевга беради) Мана марҳамат, олинг.

Холисбоев. (ҳайрон) Сиз буни қаердан биласиз?

Доцент. Шу энди кўргандим-да.

Холисбоев. Бало экансиз-ку. Ўзим ҳам билардим, шунақа қилишларини... Шу, ассистентларим қиларди-да бунақа ишларни... ҳмм... хўш, қаерингизга тиқай?

Доцент. Нимани?

Холисбоев. Нинани.

Доцент. Шприцни денг.

Холисбоев. Ҳа, шприцни, барибири эмасми, тавба!

Доцент. Аввал диагнозни аниқланг-да!

Холисбоев. Ҳали эшикдан кириб келганингиздаёқ кўз билан аниқлаганман.

Доцент. Кўз билан? (киноя билан) Нима дардим бор экан?

Холисбоев. Умуман, умуман дард сизда тиқилиб ётибди.

Доцент. Масалан?

Холисбоев. Масалан, масалан ароқ ичсангиз бошингиз оғир экан, оч қолсангиз, қорнингиз қулдирайди, шамоллаганда йўталар экансиз, уйингиз қизиб кетса, терлаб-пишиб денг...

Доцент. Э, тўхтанг доктор, тўхтанг, мен ароқ ичмайман, бошим оғримайди, оч қолиб овқат емайман, қорин қулдирашини тушимда ҳам кўрмаганман, газ паст, уй қизмайди, демак, терламайман, хўш яна...

Холисбоев. *(шивирлаб)* Бўлмаса, азизим, ўзингиз айта қолинг.

Доцент. Э, айтдимۇ тилим деб, тилим ўз-ўзидан узайиб кетган, билдингизми?

Холисбоев. Бори йўғи шуми? Ҳозир ҳамманинг тили узун. Замон тили узунларники.

Доцент. Илтимос, фалсафа сўқманг! Мен тўғри маънода айтаяпман, тилим оғригандан айтаяпман. Тилим оғригандан оғзимга сифмаяпти.

Холисбоев. *(қўлидаги шприцни ҳавода ўйнатганча)* Демак, консилиум!

Доцент. Консилиум? У нима деганингиз?

Холисбоев. Маслаҳат!

Доцент. Ким билан?

Холисбоев. Свежий каллалар билан, дипломантлар билан, яъни куёвим ва қизим билан *(қўнғироқ қилади)* Алло! Ўғилтой билан Саъваой менинг олдимга киришсин! *(трубкани қўяди)*

Доцент. Нима, улар сиздан ҳам зўрми?

Холисбоев. Ҳозир биласиз-да қанақалигини. *(Шу вақт изма-из Саъва билан Ўғилтой врач кийимида кириб келишади)* Мана бу одамнинг тили узайиб кетибди, ўз-ўзидан. Даволаб қўйинглар. Мен ҳозир келаман. *(Чиқиб кетади)*

Саъва. *(Доцентга узоқ тикилиб)* Шундайми?

Доцент. Нима шундайми?

Ўғилтой. Тилингиз узайиб кетгани ростми деб сўраяптилар.

Доцент. Рост.

Саъва. Қани, кўрсатинг.

Доцент. *(тилини чиқаради)* Мана.

Саъва. Ё худо! Тилингиз бир қулоч келади-ку!

Доцент. Ҳимм...

Саъва. *(Ўғилтойга)* Нима қиламиз?

Ўғилтой. Кесиб ташлаймиз!

Доцент *(кескин ўрндан туриб)* Олти йил медикликка ўқиб, ҳеч балоям бўлмабсан-да, қассоб! *(шаҳд билан чиқиб кетади)*

Ўғилтой. У... у... нима деди?

Саъва. Қассоб деди.

Ўғилтой. *(доцентнинг орқасидан саҳна четига келиб)* Сен, сен минг йил ўқисанг ҳам ўша... ўша қассоб ҳам бўлолмайсан, қаллоб!

Саъва. Э, қўйинг ўша шўргумшуқни! Бизга деса тили осилиб, тизвасига тушмайдими!

Ўғилтой. Майли, беморми, бемор. *(Лирик оҳангда)*
Мен ҳам бемор, сиз ҳам бемор! *(Куй чалинади, қўшиқ бошланади)*

Ўғилтой

Сўзларингга ўзимман хумор,
Забони бол эй севгили ёр.
Беморларга асло ҳушим йўқ,
Ахир ўзим кўйингда бемор.

Саъва

Бемор эмас, ошиқи зорсиз,
Мажнун мисол офати жонсиз.
Ёки ўзим Зулайхо бўлсам,
Сиз Юсуфжон-жонга оромсиз.

Иккови

Вомиқ Узро, Зуҳро-Тоҳирлар,
Тенг бўлолмас севгида бизга.
Даркор эмас бизга, азизим,
Касб ила кор севгидан ўзга.

Қўл ушлашиб, бўстонда кезиб,
Биз кирайлик, жонгинам, юзга.

Шу пайт Холисбоев К. Хешбоевич ва Зарринахонларни қувноқ ҳолда бошлаб киради

Холисбоев. Хўш, нима қилдиларинг?

Саъва. Ҳалиги, тили узунними?

Холисбоев. Ҳа.

Саъва. Кетди!

Холисбоев. Қаёққа?

Саъва. Бобомдан нарига!

Холисбоев. Майли! Мана, болаларим! Сизларни ҳақиқий доктор бўлганингиз билан, диплом билан табриклагани падари бузрукворингиз ва волидаи муҳтарамангиз ташриф буюрдилар! *(Шу тантанаворлик руҳида)*
Ҳурматли Кар, э, Кўр, э...

К. Хешбоевич. (унинг сўзини сал жаҳл билан бўлиб) Кар ҳам эмас, кўр ҳам эмас, Кор! Кор! тушунасизми йўқми?!

Холисбоев. Ҳа, ҳа Ко-орризо-о Хешбоевич! Ўзингиз, муборак қўлларингиз билан (қўлидаги дипломларни бериб) мана буларнинг муқаддас дипломларини тантанали равишда топширсангиз! (Беради)

К. Хешбоевич. Жоним билан!

Зарринахон. Тўғри айтаяптилар, илойим сизга ўхшаган бообрў бўлсин фарзандларимиз, топширинг дадаси, топширинг!

К. Хешбоевич ўгли ва келинига дипломларни топшириб пешоналаридан ўпади

К. Хешбоевич. Муборак бўлсин!

Зарринахон. Муборак бўлсин! Замонамиздан ўргилай!

Муסיқа чалинади, К. Хешбоевич билан Зарринахон иккови куйлашади

К. Хешбоевич, Зарринахон

Замон-замон, бизнинг замон,
Фаровон ҳаёт.
Бу шодликка жўр бўл, эй сен
Еру коинот.

Яшна-яшна, завол топма,
Ўғлон, бўл омон!
Омон бўлсин сенга даврон
Берган ҳур замон.

Сизга энди мунтазир эл,
Дипломли ёшлар.
Бахтимизга омон бўлинг,
Сиз олтин бошлар...

Қўшиқ тамом бўлгач, улар кетма-кет Ўғилтой билан Саъвани бағирларига босиб табриклашадилар. К. Хешбоевич ниҳоятда қувонганидан ҳушини йўқотиб, энтика бошлайди

Холисбоев. И-е, вей, сизга нима бўлди, акахоним?!
Зарринахон. Ҳушидан кетяпти! Отангизга укол қилсангиз-чи, ўғлим!
Ўғилтой. А? Укол?

Зарринахон. Бўлинг тезроқ!

Ўғилтой. Ҳозир! (Қўлидаги дориларнинг бир нечасини шприцга сўрдириб, К. Хешбоевичга укол қилади. Отаси кўксини чангаллаганча эгилиб қолади, сўнгра атрофга лоқайд боққанча қиқир-қиқир кула бошлайди. Зарринахон кўрқувга тушади)

Зарринахон. Вой ўлмасам! Сизга нима бўлди дадаси?! (К. Хешбоевич қаҳқаҳа отади) Вой юрагим! (Зарринахон юрагини ушлаганча ҳушидан кета бошлайди)

Саъва. (Ўғилтойга) Ҳой! Ойингизга қаранг!

Ўғилтой. И-е, буларга нима бўляпти ўзи?! (Саъвага)
Дарров укол қилинг!

Саъва. Йўқ, йўқ! Мен, кўрқаман! Укол қилолмайман!

Ўғилтой. Ана халос! Олти йил ўқигансиз-ку ахир!

Саъва. Барибир билмайман!

Ўғилтой. Э, нари туринг!

Ойисига ҳам пала-партиш укол қилади. Бироздан сўнг Зарринахон ҳам чийилдоқ овозда эри К. Хешбоевичга қўшилиб қиқирлаб кула бошлайди

Саъва. (Ўғилтойга) Нима қилиб қўйдингиз? (Дадасига) Дада, нималар бўляпти?

Холисбоев. (ҳаяжонда) Нималар қилиб қўйдингиз, куёв?!

Ўғилтой бепарво куйлайди, дадаси К. Хешбоевич билан ойиси Зарринахон телбаларча унинг қўшиғига рақс тушадилар

Ўғилтой

Зўр докторман, докторман,

Дардни отар ўқдирман.

Билимдонлик бобида,

Ғоят кўнгли тўқдирман.

Қани, қани, ўйна, ҳей,

Қани, қани, куйла, ҳей.

Гулдек касбим бор қўлда,

Кўп йил ўқиб бахт топдим.

Бир уколда отамни,

Онамни ҳам қулатдим.

Қани, ўйна, ўйна, ҳей,

Қани қуйла, куйла, ҳей.

Холисбоев. (ҳар тарафга бемақсад чопади) Вой, вой! Тамом бўлдим! Энди нима қиламиз? Энди бу ёғи нима бўлади? Да... дад... дадангиз, ойингизни жинни қилиб қўйдингиз-ку, док...тор!

Ўғилтой. (бепарво) Тузалтир!

Холисбоев. Лаб...бай?!

Саъва. Тузалтиринг! (Ўғилтой билан Саъва чиқиб кетишади)

Холисбоев. (уларнинг орқасидан) Э, мен... ахир қандай қилиб жинни... одамни... (бирдан телефонга ёпишади) Алло!.. Алло!.. Профессор!.. Профессор! Қутқаринг?.. Балодан!.. Акахонимиз! Кўр, э, Кар, э, тфу! Сизгамас-ей! Жинни! Э, сизмас! Акахонимиз Ко-ор-ри-зо-о Хешбоевич хотинлари билан жинни!.. Ҳа профессор! Тез етиб келинг!

Холисбоев бир К. Хешбоевич олдига боради, у уни олдига солиб сахнани айлантириб қувлайди, ундан қочиб Зарринахонинг олдига боради, у ҳам сахна айлантириб уни қувлайди. Шу пайт биринчи пардадаги профессор мудраганича кириб келади ва ҳеч нимага эътибор қилмасдан, бир четда турган курсига ўтиради. Профессор ўтирган пайтда яна ҳеч кимга эътибор бермай К. Хешбоевич билан Зарринахон бир-бирларига қараб қиқирлашга тушган бўладилар. Холисбоев профессор томонга югуруклаб келади.

Холисбоев. Келдингизми, профессор! Нима бўлди? Нега кирганингизданоқ ўзингизни курсига ташладингиз?

Профессор. (кўзи юмуқ ҳолда) Дармоним йўқ. (Холисбоев таажжубда уёқ-буёққа юради. Ўйлаб-ўйлаб, ёнидан бир нима олиб профессорнинг чўнтагига тиқади, профессорнинг тили дарҳол калмага кела қолади) Дарм... д-д-д... (дик этиб оёққа туради) Шуми беморлар? (Югуриб уларнинг олдига боради) Бу нима деган гап? Бу ярамас ҳол! Бу, бу кечирилмас ҳол! Безобразия! Биз... сиз... бундай бўлмаслигимиз керак! Чек қўйишимиз керак ҳалиги... нималарга! Тушунарлими?

Холисбоев. Тушунарли, профессор!

Профессор. Нима тушунарли, а, нима тушунарли?

Холисбоев. Ҳалиги нима... тушунарли, профессор!

Профессор. (куйиниб) Саломатлик посбонига ялқовлик ярашмайди, шуни биласизми?

Холисбоев. Биладан, домла, биладан.

Профессор. Биласиз-а, биласиз (профессор Заррина билан К. Хешбоевичга янада яқинроқ бориб, уларнинг кўзларига кетма-кет узоқ тикилади, К. Хешбоевичга)

Кўрсатинг, кўрсатинг, кўрсатинг! (К. Хешбоевич унга муштини кўрсатади) А? Яхши... яхши... ҳоз-зир... (Профессор уларнинг атрофида анча парвона бўлади, тек туриб ўйлайди, сўнгра Холисбоевга "буларни олиб кетинг" ишорасини қилади)

Холисбоев. Ҳозир. (Чиқиб тезда куёви билан қизини бошлаб киради ва дадаси билан ойисини олиб чиқиб кетиш лозимлигини ишора қилади. Ўғилтой билан Саъва К. Хешбоевич билан Зарринахонни олиб чиқиб кетишади)

Профессор. Ишлар...

Холисбоев. Нима ишлар?

Профессор. Чатоқ!

Холисбоев. Чатоқ?

Профессор. Ҳа, чатоқ!

Холисбоев. Йўқ, йўқ! Ундай бўлиши мумкин эмас! Профессор, бир илож қилиб уларни...

Профессор. Ҳеч иложи йўқ, энди улар кетадилар!

Холисбоев. Кетади? Қажоқ?

Профессор. У ёққа!

Холисбоев. У ёғингиз нимаси?

Профессор. Бувиларининг олдига! Сиз тушунадиган одамсиз, ахир сиз ҳам докторсиз.

Холисбоев. Ҳе, энди биз... (бирдан илтижо қилиб) Лекин, профессор, бир иложини қилмасангиз бўлмайди, тушунаюпсизми, бўлмайди!

Профессор. (илмоқли қилиб) Шундай денг.

Холисбоев. Шундай, шундай, профессор!

Профессор. Тушунарли... Демак, бир иложини қилиб уларнинг дардига даво топиш керак, шундайми?

Холисбоев. Ҳа, ҳа, шундай, шундай профессор!

Профессор. Ҳимм... Нима қилиш керак?... Нима қилиш керак?... (У уёқдан-буёққа юра бошлайди. Холисбоев ҳам уни оғзига қараганча эргашиб юрабошлайди) Бир иложини топиш керак денг, бир бало қилмоқ керак денг...

(Шу пайт яна бошқа қиёфада доцент киради)

Доцент. Салом!

Улар. Салом, келинг?

Доцент. Ўтирсам майлими?

Улар. Марҳамат, ўтиринг.

Доцент. Мен халқ назорати қўмитасиданман!

Холисбоев. (ўта мулозамат билан) Хуш келибсиз бизнинг мўътабар даргоҳимизга!

Профессор. (*эгилиб*) Қадамларига ҳасанот!

Холисбоев. Сиз борсизки, биз бормиз. Халқ назоратчиларининг, яъни сизларнинг ҳозирги қилаётган ишларингиз умуман... умуман... таҳсинга лойиқ!

Профессор. (*кўзига ёш олиб*) Билмадим, сизлар бўлмаганда бизнинг ҳолимиз не кечарди. Бизлар фақат сизга таяниб иш кўрамиз! Шунинг учун ҳам ҳамма ишларимиз сип-силлиқ кетяпти.

Холисбоев. Яшасин халқ назоратчилари! Яшасин таянчларимиз! Ур-рее!.. Ур-рее!

Профессор. (*ҳайрон Холисбоевга*) Мен, мен нима қилишим керак?

Холисбоев. Бақиринг!

Профессор. Нима деб?

Холисбоев. Яшасин, ур-рее, деб.

Профессор. Яшасин! Ур-реее!

Доцент. Бас! Етар!

Профессор. Урр-ре-е-ее!

Доцент. Бас қилинг! (*бирдан улар жимиб қолишади*) Бизга хушомадгўйлик, лаганбардорлик кетмайди! Мақсадга кўчайлик. (*Пауза*) Бизга етиб келган маълумотларга қараганда, (*жимлик, чивин учса билинадиган даражада жимлик. Холисбоев билан профессорнинг бутун вужудлари қулоққа айланган*) хўш, бизга етиб келган маълумотларга қараганда, қандайдир уколдан иккита одам жинни бўлиб қолганмиш! Хўш, бу ЧПнинг айбдори ким?!

Холисбоев. Ким бўларди, ўша доктор ўғли-да!

Доцент. Ўша уқувсиз докторни ким ўқитди?

Иккови. Бизлар.

Доцент. Демак бош айбдор сизлар!

Холисбоев. Қанақасига?

Профессор. Нега энди?

Доцент. (*Холисбоевга*) Сиз қизингиз билан куёвингиз атрофида 6 йил парвона бўлдингиз. Табобат сирларини уларга ўргатиш ўрнига, ҳеч нарса ўргатмадингиз! Оқибатда улар шифокор эмас, дилозор, одамларнинг кушандасига айланди! Қани айтинг-чи, медицина санъатидек чинакам, ҳақиқий санъат дунёсида туғма қобилиятсиз одамларнинг яшаши мумкинми? Ҳақиқий медицина ходими бўлиш учун табиий истеъдод зурлигини биласизми?

Холисбоев. Сиз халқ назоратчисиман деб ўзингиздан кетманг!

Профессор. Истеъдодсиз ҳам яхши медик бўлиш мумкин, шунинг учун ҳам ўқитаяпмиз.

Холисбоев. Акаси жонидан, медицина тахминларга асосланган фандур!

Доцент. *(асабий)* Қотиллар!

Профессор. Лаббай?

Холисбоев. Нима дедингиз?!

Доцент. Сиздақа тахминларга таяниб иш кўрадиганлар, буйрак санчигини кўричак деб диагноз қўйишади, йўғон ичак яллиғланишини рак деб диагноз қўйишади. Мавҳум фикрлар, тахминлар асосида уларни тиф остига ётқизиб қиймалашади. Медицинада тахминларга таяниб иш кўриш бу инсонни очикдан-очиқ ҳалокатга бошлаш дегани-ку ахир! Қани айтинг-чи, ўшанақа тахминчиларнинг қотилдан қанақа фарқи бор?! Медицина дунёсида сизга, Холисбоев, сизга, ўртоқ профессор, ўрин йўқ, сиздақа тахмин билан иш кўрадиганларга ўрин йўқ! *(Доцент ясама соқол-мўйловини ечиб оладию уларга еб қўйгудек тикилади. Улар саросимада қотиб қоладилар)*

Холисбоев, Профессор. Доцент?!

Доцент. Мана шундай тубан, иблисона яшаганларингдан кўра, ўлганларинг минг карра яхши эмасми, аблаҳлар!

Шу пайт Ўғилтой билан Саъванинг лапарига ўйнаб, телбанома К. Хешбоевич билан Зарринахонлар кириб келадилар. Улар куй жўрлигида лапар айтиб киришади

Ўғилтой, Саъва

Ўйнаси-о, ўйнасин,
Яйрасин-о, яйрасин.
Ўғилтой, Саъвахонлар,
Булбул бўлиб сайрасин.

Қўшигимиз қандай соз,
Дилларимиз мудом ёз.
Ота-она соғ бўлса,
Бизлар доим сарафроз.

Ўйнасин-о, ўйнасин,
Яйрасин-о, яйрасин.
Ўғилтой, Саъвахонлар,
Булбул бўлиб сайрасин!

К. Хешбоевичнинг кўзлари Холисбоев билан профессорга тушиши билан, чўқморни боши узра кўтариб, урмоқ учун улар томон ташланади. Улар додлаганларича саҳна айланиб қоча бошлашади. Ўғилтой билан

Саъва эса бу манзарани қотиб-қотиб кулганча томоша қилиб туришади. Улар ахири ҳолдан тойиб йиқилишади. Зарринахон эса сочлари ёйилган ҳолатда ерга мук тушиб жимгина ўтирибди. Бир оздан сўнг К. Хешбоевич Холисбоевга ғарибона тикилади.

Холисбоев. Ҳозир, ҳозир... ҳаммаси жойида бўлади! Ҳозир даволаймиз сизларни... Ҳеч нима кўрмагандек бўлиб кетасизлар!.. Профессор!

Профессор. Вой-дод!

Холисбоев. Э, жиминг-ей! (Пауза) Нимадир қилиш керак, аммо нима?!

Доцент. Бунинг чораси бор! (Холисбоев, профессор иккови ялт этиб қарашади. У чўнтагидан дори чиқаради) Мана шу таблеткадан бир донадан ичилса, жинниликдан фориг бўлишади.

Профессор. Ў! Қандай яхши!

Холисбоев. Наҳотки?!

Доцент Худди шундай.

Холисбоев. Илтмос, доцент укагинам, беринг дарҳол!

Доцент. Йўқ, домла! Мана булар (Ўғилтой билан Саъвани кўрсатиб) дипломларидан воз кечсалар, таблеткани бераман!

К. Хешбоевич билан Зарринахонлар лоқайду лекин Холсбоев, Профессор, Ўғилтой, Саъвахонлар ҳайрон бўлиб қотиб қолишади

Холисбоев. (зўрға тилга кириб) Ахир...

Профессор. Шунча меҳнатлар..

Доцент. Йўқ, меҳнатларингиз қоронғуликка отилган ўқдай гап. (Пауза) Гапим гап!

Ўғилтой. Майли, менга қассоблик яхши! Ур-рее!

Саъва. (йиғлаб) Мен-чи?

Ўғилтой. Жим бўл! Доцент акам ўшанда ҳар ким ўзи севган касбини эгалласа яхши деб тўғри айтган эканлар, сен ҳам ишсиз қолмассан.

Доцент. Ана бу бошқа гап! (Шундан кейин доцент К. Хешбоевичга ва Зарринахонга битта-битта таблетка ичиради. музиқа аста бошланади ва К. Хешбоевич билан Зарринахон секин-аста ўз ҳолатларига қайта бошлайдилар)

К. Хешбоевич. Нима гап, а, нима гап?

Зарринахон. Бизга нима бўлди?

К. Хешбоевич. Ухлаб турдикми?

Доцент. Ҳа, ухлаб турдингизлар, лекин ҳақиқий уйқудан энди уйғондингизлар.

Холисбоев. Раҳмат сизга, уагинам!
Профессор. Ташаккур, ғоят мамнунмиз!
Доцент. Ўз қиёфамизни йўқотмайлик ҳеч қачон!
(муסיқа чалинади, ҳаммалари куйлайди)

Ҳ а м м а

Биз эришдик сизни чандон
Шод қилишга, эй дўстлар.
Биз эришдик ғам уйин
Барбод қилишга, эй дўстлар.

Э р к а к л а р

Соғ бўлинглар, омон бўлинг,
Яхши қолинг кўргунча.
Иқболингиз бўстонида,
Жамол очсин гулгунча.

А ё л л а р

Севги гаштин суринг, ёшлар,
Фарзанд кўринг, уй қилинг.
Биз яна келганда элга,
Бирга яйраб тўй қилинг.

Ҳ а м м а

Биз эришдик сизни чандон
Шод қилишга, эй дўстлар,
Биз эришдик ғам уйин
Барбод қилишга, эй дўстлар!
Эй дўстлар, ҳо, эй дўстлар!

Омон бўлинг азиз элда,
Эй кўзлари юлдузлар...

(Томошабинларга таъзим қилишади)

П а р д а